

УДК 338.439

Палвашова Г.І.кандидатка технічних наук, доцентка
кафедра менеджменту і логістики
E-mail: palvashova_ai@ukr.net
ORCID ID: 0000-0002-0852-3397**Седікова І.О.**докторка економічних наук, професорка
завідувачка кафедри менеджменту та логістики
Одеський національний технологічний університет
вул. Канатна 112, м. Одеса, Україна, 65039
E-mail: irina-sedikova@ukr.net
ORCID ID: 0000-0001-5684-6927

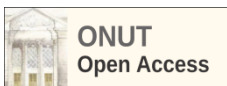
РЕТРОСПЕКТИВА РОЗВИТКУ ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ: ВІД МИНУЛОГО ДО МАЙБУТЬОГО

Стаття пропонує комплексний аналіз історичного розвитку та перспектив майбутнього для харчової промисловості. В основі дослідження лежить вивчення етапів еволюції галузі, включаючи періоди технологічних та соціокультурних змін. Історичний аналіз розкриває вирішальні моменти у становленні харчової промисловості, розкриває методичні підходи, які використовувались для прийняття ефективних управлінських рішень та розробки стратегії галузі протягом років.

Автори звертають увагу на вплив інновацій та сучасних технологій на зміну векторів розвитку харчової промисловості, зміни у споживацьких уподобаннях та екологічні питання. Наголошено на необхідності адаптації до змін ринкового середовища, вимог споживачів, що стає важливим фактором стратегічного планування підприємств.

Надано пропозиції, щодо перспектив майбутнього розвитку харчової промисловості, зосереджуючись на технологічних, продуктових, управлінських інноваціях, стратегії сталого розвитку та глобальних викликах. Обговорюються можливі напрямки розвитку управлінських стратегій, які допомагають підприємствам пристосуватися до умов невизначеності та забезпечити їхню конкурентоспроможність.

Ключові слова: еволюція, харчова промисловість, інновації, сталий розвиток, управління виробництвом, конкурентоспроможність підприємств, споживачі, стратегія, планування.

This work is licensed under a [Creative Commons Attribution 4.0 International License](http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/)

Постановка проблеми та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. Харчова промисловість історично відіграє ключову роль у задоволенні базових потреб людства. Це одна з основних структуроутворюючих галузей не тільки в агропромисловому комплексі, а й у всій національній економіці України. Незважаючи на війну, харчова промисловість залишається одним з найбільш оптимістичних секторів переробної промисловості. З одного боку, виробники харчових продуктів зазнали значних втрат, оскільки були порушені ланцюги постачання, заблоковані морські експортні шляхи та пошкоджені виробничі потужності у багатьох регіонах, з іншого боку, харчова промисловість продемонструвала відносну стійкість.

Харчова промисловість України – це тисячі великих, середніх і малих підприємств різних форм власності, які виробляють майже 20 % загального обсягу промислової продукції. Частка промисловості у виробництві споживчих товарів становить ≈ 53 %, у

загальному обсязі промислового виробництва – 16 %, у сільськогосподарському виробництві – ≈ 34 % [1]. Динаміка показників розвитку харчової промисловості України характеризується різким зниженням рівня технології виробництва, зношеністю засобів праці, скороченням асортименту продукції, погіршенням її якості, спадом інвестиційно-інноваційних процесів, відтоком вітчизняних харчових продуктів з внутрішнього та зовнішнього продовольчих ринків, зменшенням бюджетних та валютних надходжень [1].

Аналіз останніх публікацій по проблемі.

Дослідження питань системного розвитку харчової промисловості знайшли своє відображення у наукових працях Л. Сичевського, М. Дейнеко, Р. Мудрака, О. Філатової, О. Коваленка та ін. Проблеми територіальної організації агропромислового комплексу України, питанням оцінки рівня та ефективності розвитку агропромислового комплексу присвячені наукові пошуки Б. Данилишина, М. Долішнього, П. Саблука, М. Паламарчука, О. Онищенко та ін. Сутність та

механізм формування систем розвитку харчових підприємств та управління ним присвячені наукові праці О. Амоши, А. Гальчинського, В. Гейця, В. Дорофійенка, О. Кузьміна, П. Лайка, О. Пащенко, С. Поважного, А. Савченко, М. Чумаченка та інших вчених, але ряд аспектів практичного вирішення проблеми формування та регулювання системи управління розвитком підприємств харчової промисловості, з урахуванням історичного надбання, залишаються мало дослідженими та потребують подальшого вивчення.

Формування цілей дослідження. Мета дослідження полягає у глибокому аналізі та розумінні еволюції харчової промисловості, віддзеркаленні впливу глобалізації на її структуру та стратегії розвитку, виявленні ролі інновацій і сталого розвитку у формуванні її майбутності, а також визначенні перспективних напрямів розвитку харчової промисловості в Україні.

Окреслена мета передбачає виконання таких завдань: дослідити історичний контекст розвитку харчової промисловості, визначити основні етапи її розвитку; проаналізувати вплив глобалізації на структуру та стратегії розвитку; оцінити роль інновацій і сталого розвитку в формуванні майбутнього харчової промисловості; сформулювати бачення перспективних напрямів розвитку промисловості України в умовах сьогодення.

Виклад основних результатів та їх обґрунтування. Сичевський М.П. зазначає [2], що «... особлива роль харчової промисловості полягає у виконанні соціальних завдань суспільства, зокрема щодо розв'язання продовольчої проблеми на регіональному, національному та загальнопланетарному рівнях. Посилюється її значення й тим, що харчова промисло-

вість є не лише завершальною функціональною ланкою виробництва продовольчої продукції, а й реальним організатором та інтегратором ефективного, раціонального і збалансованого функціонування продовольчої системи кожної держави. Не є винятком і Україна, яка стала на шлях суверенного і самостійного економічного поступу, активного входження до світогосподарських зв'язків на правах рівноправного партнера, а не сировинного додатка та ринку дешевих робочих рук. Виробництво продовольчих товарів є і залишиться стратегічно важливим для формування цілісного національного економічного комплексу, від якого залежить добробут українського народу».

Перші форми харчової промисловості були пов'язані з вирощуванням культур і домашнім тваринництвом, що стало основою для стабільного харчування. Це дозволило людям створювати перші поселення і міста. Прагнення стабільного забезпечення продуктами харчування змушувало людину створювати запаси і шукати шляхи її тривалого зберігання, що й сприяло виникненню перших харчових виробництв (хліба, вина, сиру, сушеного м'яса та риби), які вдосконалювалися впродовж тисячоліть. Встановлено, що вже у 7-5 тис. до н.е. людство навчилося ефективно здійснювати первісну переробку харчових продуктів та тривало їх зберігати. Пізніше, у 4-2 тис. до н.е. стародавні цивілізації організували повноцінний товарообмін продовольства. З часом продукція ставала більш різноманітною, розвивалися новітні харчові технології та удосконалювалося спеціалізоване технологічне обладнання харчових виробництв, особливо бурхливим їх розвитком вирізнялися останні три століття. Найважливіші віхи в історії продовольчої індустрії наведено у табл. 1.

Таблиця 1

Найважливіші віхи в історії продовольчої індустрії [2]

№ з/п	Період	Характеристика періоду
1.	3000-1500 р. до н.е.	Борошномельні, хлібопекарські, пивоварні виробництва, сушіння, маринування та ферментація продукції для її зберігання (Єгипет)
2.	500-200 р. до н.е.	Виробництво сирів, заморожування харчових продуктів (Європа)
3.	400 р.	Виробництво вершкового масла (Європа)
4.	700 р.	Виробництво кисломолочних напоїв та зберігання харчових продуктів
5.	1000 р.	Промислове виробництво харчових продуктів з використанням водяного приводу (Європа), виробництво сухого молока (Східна Азія)
6.	1725 р.	Початок випуску шоколаду (Велика Британія)
7.	1804 р.	Початок виробництва консервів (Франція)
8.	1870 р.	Початок виробництва компресорної техніки для зберігання продовольства (США)
9.	1910 р.	Масове використання електроприводу для обладнання харчових виробництв (Європа, США)
10.	Після 1945 р.	Масове виробництво харчових концентратів, харчових продуктів швидкого приготування та високої кулінарної готовності (Європа, США)

Промислова революція мала велике значення для розвитку харчової промисловості. Промислова революція, розпочавшись наприкінці XVIII ст. в Великій Британії та розповсюдився по всьому світу, мала непередбачуваний вплив на всі сфери життя.

Однією з найбільш важливих сфер, що відчула вплив, стала харчова промисловість. Однією з найбільш очевидних змін, які принесла промислова революція, була зміна у виробництві.

Впровадження парових машин, механізація

процесів та розвиток транспортних засобів дозволили збільшити обсяг виробництва харчових продуктів. Фабрики могли виробляти продукцію швидше та ефективніше, що призвело до зростання доступності продуктів для всіх верст населення, що призвело до стандартизації та зменшення вартості продуктів. Промислова революція вплинула і на зміну харчових звичок, і дієтах людей. Промислова революція відк-

рила двері для нових технологій у харчовій промисловості, наприклад, винайдення нових методів консервації та холодильних установок дозволило зберігати продукти тривалий час, транспортувати їх на великі відстані. Це відкрило нові ринки для продукції харчової промисловості та дозволило спрямо глобалізації. Аналіз впливу промислової революції на розвиток харчової промисловості наведений в табл. 2.

Таблиця 2

Аналіз впливу промислової революції на розвиток харчової промисловості*

№ з/п	Період	Характеристика періоду
XVIII століття		
1.	1770-1790 рр.	Початок промислової революції в Великій Британії. Винайдення парової машини та механізація багатьох галузей промисловості, включаючи текстильну та залізничну промисловість.
2.	1790-1800 рр.	Початок масового виробництва та широкого поширення фабрик. Перші підприємства з обробки харчових продуктів, такі як млини та пивоварні, використовують нові технології для підвищення ефективності та виробництва.
XIX століття		
3.	1800-1830 рр.	Посилення та поширення промислової революції по всій Європі та США. Розширення виробництва харчових продуктів завдяки новим методам обробки та транспортування.
4.	1830-1850 рр.	Збільшення обсягів виробництва харчових продуктів за рахунок механізації сільськогосподарства та введення нових методів консервації та консервації.
5.	1850-1870 рр.	Розвиток промислової хімії сприяє винайденню нових добавок та консервантів, що дозволяє продуктам довше зберігатися та транспортуватися.
XX століття		
6.	1900-1920 рр.	Поширення харчової промисловості в усьому світі за рахунок глобалізації та збільшення обсягів торгівлі. Введення стандартів якості та безпеки харчових продуктів.
7.	1920-1950 рр.	Після Першої світової війни та під час Другої світової війни, харчова промисловість грає важливу роль у забезпеченні військових потреб та населення.
8.	1950-1980 рр.	Зростання вживання оброблених та готових до споживання продуктів, таких як консерви, заморожені продукти та швидкі обіди.
9.	1990-2000 рр.	Перехідний період. Приватизація та структурні зміни, падіння виробництва
XXI століття		
10.	2000-2022 рр.	Підвищення уваги до проблем якості та безпеки харчових продуктів. Зростання популярності органічних та натуральних продуктів.
	2000-2010 рр.	Зростання популярності органічних продуктів. У цей період споживачі стали все більше вживати органічні продукти через зростання усвідомленості щодо здорового способу життя та екологічних питань. Глобалізація харчової промисловості. Розвиток технологій та транспортної інфраструктури зробив можливим більшу глобалізацію харчової промисловості. Продукти з усього світу стали доступні в різних країнах, що призвело до розширення асортименту та збільшення конкуренції на ринку. Технології харчової безпеки. Зростання уваги до безпеки харчових продуктів та публічний тиск привели до введення нових технологій в контроль якості та безпеки продуктів.
11.	2010-2020 рр.	Зростання популярності альтернативних дієт. У цей період споживачі стали більш уважними до свого здоров'я та етичних аспектів харчування. Зростання популярності веганства, вегетаріанства та інших альтернативних дієт вимагало від харчової промисловості розробки нових продуктів та технологій виробництва. Інновації в обробці та упаковці продуктів. Розвиток нових технологій дозволив покращити процеси обробки та упаковки харчових продуктів, збільшити тривалість зберігання та зменшити втрати під час транспортування. Цифрова трансформація в харчовій промисловості. Впровадження цифрових технологій, таких як штучний інтелект, аналітика даних та Інтернет речей, дозволило підприємствам оптимізувати виробничі процеси, зменшити витрати та підвищити ефективність

Продовження табл. 2

№ з/п	Період	Характеристика періоду
12.	2020 рр. - дотепер	Зростання популярності онлайн-торгівлі. Пандемія COVID-19 прискорила перехід до онлайн-торгівлі у харчовій промисловості. Більше компаній звертаються до електронних платформ для збуту своїх продуктів, а також для просування та залучення клієнтів. Зростання попиту на інноваційні продукти. Споживачі все більше цінують інноваційність у харчових продуктах, такі як функціональні добавки, альтернативні білки та безм'ясні м'ясні заміники. Це стимулює розвиток нових технологій та продуктів у харчовій промисловості.

*створено авторами

Отримані дані табл. 2, дають змогу констатувати, що кожний етап промислової революції мав свій власний внесок у розвиток харчової промисловості, від появи перших мануфактур у XVIII ст. до сучасних трендів споживання харчових продуктів у XXI ст.

Проводячи ретроспективний аналіз розвитку та становлення харчової промисловості доцільним є узагальнення етапів розвитку харчової промисловості України (див. табл. 3)

Таблиця 3

Етапи розвитку харчової промисловості України*

№ з/п	Період	Характеристика періоду
1	До 1913 р.	До початку 19 ст. виробництво продуктів харчування в Україні базувалося на кустарних виробництвах (млинарство, винокуріння, олійництво, видобуток солі та вирощування тютюну). Лише у другій половині 19 ст. харчова промисловість почала розвиватися як галузь фабрично-заводського виробництва, а до цього була лише цукрова промисловість, перші цукрові заводи були побудовані в 1824 році в селах Макошино на Чернігівщині та Трощина на Київщині. Зростання міського населення, будівництво залізниць сприяли розвитку промислового виробництва борошномельної, олійної, спиртової та пивоварної промисловості. До 1913 р. харчова промисловість була однією з найрозвиненіших галузей України, посідаючи перше місце за кількістю великих підприємств (51,7 %) та за загальним обсягом виробництва (36,2 %) і друге місце за кількістю працівників (45,7 %). У харчовій промисловості переважали дрібні напівкустарні виробництва, лише 1635 з 150000 великих підприємств [1].
2	1913-1941рр.	Після занепаду (Першої світової війни та революція), відновилося за часів НЕПу: у 1926 році харчова промисловість виробила продукції на 1 млрд. крб., 927 млн. крб., порівняно з 1913 р. У період індустріалізації (1928-1937 рр.) на реконструкцію старих і будівництво нових підприємств було витрачено понад 1 млрд крб. Водночас було створено нові галузі харчової промисловості (маслоробна, хлібопекарська, комбікормова, маргаринова та ін.) та сконцентровано їхнє виробництво. Було побудовано 67 механізованих хлібозаводів і 5 великих м'ясокомбінатів, в 1932 р. введено в дію Херсонський консервний завод, що випускав 128 муб на рік, що значно перевищувало виробничі потужності всієї російської консервної промисловості до революції. До війни було побудовано три цукрові заводи: у Веселоподільську, Роввиці та Куп'янську [1]. До 1940 р. загальний обсяг виробництва харчової промисловості в УРСР збільшився в шість разів порівняно з 1913 р., але її частка в загальному обсязі промислового виробництва ↓ з 51,2% (у 1913 році) до 17,6%, поступившись машинобудуванню та металобробній промисловості. Частка цукрової промисловості в загальному обсязі виробництва харчової промисловості ↓ до 14,2 % (56,1% у 1913 р.), а спиртової - до 2,1 % (6,4% у 1913 р.), тоді як борошномельно-круп'яна промисловість становила 23,6 % (18,7 %), хлібопекарська - 17,5% (1913 р.: не було), м'ясна - 11,4% (1913 р.: не було), кондитерська – 8 % (2,9 %), консервна ↑ до 3% (0,6 %) [1].
3	З 1941 р.	Харчова промисловість Української РСР, зруйнована під час Другої світової війни, була відновлена в 1952 р.; наприкінці 1950-х років виникла нова галузь - виробництво концентрованого молока та безалкогольних напоїв. Протягом 1950 -1975 рр. харчова промисловість розвивалася в напрямку модернізації, виробництво концентрувалося на діючих і новозбудованих підприємствах: в 1966 -75 рр. було введено в експлуатацію понад 140 заводів, реконструйовано 730 підприємства, організовано виробництво дитячого та дієтичного харчування, створено виробництво харчових кислот, ферментів, комбікормової промисловості. харчових кислот, ферментів.

Продовження табл. 3

№ з/п	Період	Характеристика періоду
		Швидке зростання тваринницької галузі призвело до змін у галузевій структурі: у 1975 р. на м'ясну промисловість припадало 24 % загального обсягу виробництва продуктів харчування (11 % у 1940 р. і 17% у 1963 р.), на молочну – 13 % (3 % і 10 % відповідно), на рибну – 4 %. Водночас роль цукрової, борошномельної, хлібопекарської та спиртової промисловості зменшилася. У 1976 р. на харчову промисловість припала 1/4 ВВП Української РСР, налічувалося $\approx$ 2540 державних підприємств, найбільшими з яких були: м'ясокомбінати в Києві, Дніпрі, Харкові та Донецьку; молочні заводи в Слов'янську та Запоріжжі; спиртові заводи в Лохвиці, Андрушеві, Херсонський, Сімферопольський спиртові заводи. а також Херсонський і Сімферопольський консервні заводи, кондитерська фабрика «Світова» у Львові, фабрика ім. К. Маркса в Києві тощо[1].

* узагальнено авторами на основі [1]

Виробництво основних видів харчової продукції УРСР у розрізі основних продуктів наведено на рис. 1.

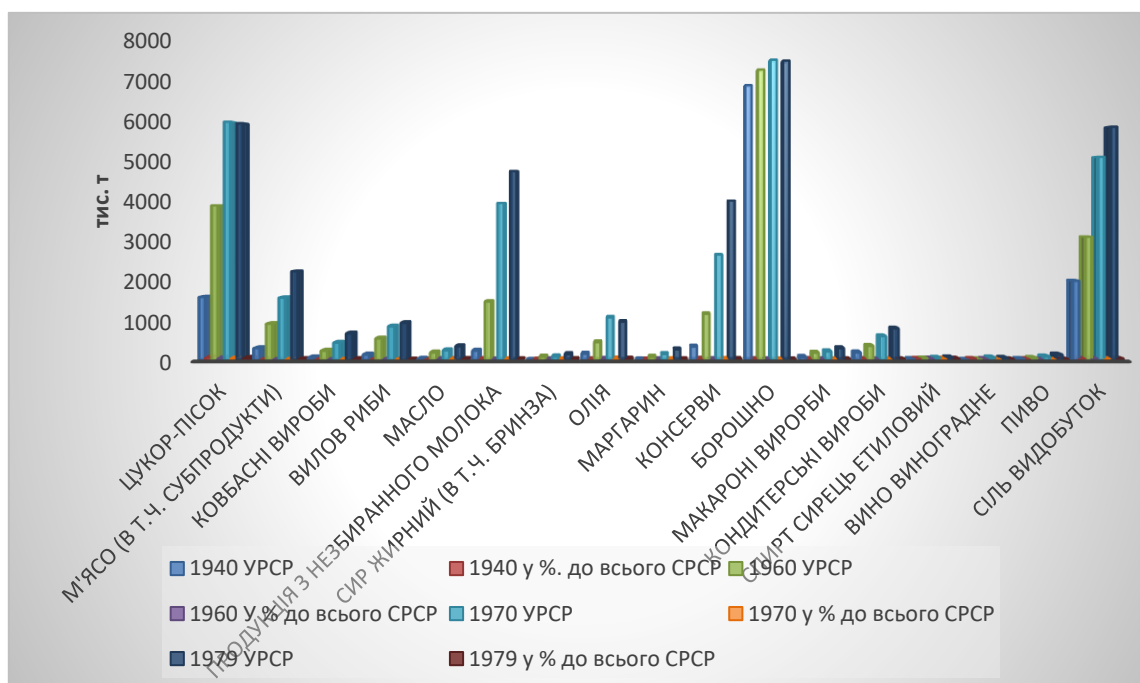

Рис. 1. Виробництво основних видів харчової продукції УРСР*

*узагальнено авторами на основі [1]

Після розпаду Радянського Союзу та переходу до ринкової економіки в 1990-х, 2000-ті стали періодом відновлення для багатьох українських виробників. Були здійснені значні інвестиції у модернізацію обладнання на підприємствах харчової промисловості, що підвищило їх продуктивність та якість продукції. Завдяки поліпшенню якості продукції та впровадженню міжнародних стандартів, таких як ISO та HACCP, українські харчові товари стали більш конкурентоспроможними на зарубіжних ринках, особливо в Європі та Азії.

У своїй монографії [2] автор зазначає, «...що промислове виробництво основних харчових продуктів з початку незалежності в Україні, через втрати зовнішніх ринків, опинилося у скрутному становищі, мало стійку тенденцію до зниження». Розвиток харчової промисловості в Україні з 1990-х років має кі-

лька важливих етапів, що відображають історичні зміни в країні та на світовому ринку.

У 1990-2000 рр. був перехідний період, який характеризувався приватизацією державних підприємств, включаючи харчову промисловість та структурні зміни. Це був складний період з економічними турбуленціями, інфляцією та втратою раніше забезпечених ринків збуту в рамках СРСР. Економічна нестабільність спричинила зниження обсягів виробництва на багатьох харчових підприємствах. Ланцюжки поставок були перервані, а технологічне обладнання старіло та потребувало модернізації. В першу чергу ці зміни вплинули на виробників цукру, м'яса та молочних продуктів [2].

У 2010-2020 рр. українські виробники почали активніше впроваджувати інновації, включаючи виробництво функціональних харчових продуктів, еко-

логічно чистих товарів та органічної продукції. Це відповідало зростаючому попиту на здорове харчування а також сприяло розширенню внутрішнього ринку України, який став більш розмаїтим завдяки входженню нових місцевих та іноземних брендів, що збільшило конкуренцію та водночас підвищило стандарти якості харчових продуктів.

Події 2014 р. в Україні, включаючи анексію Криму росією та військовий конфлікт на сході країни, вплинули на харчову промисловість через переривання виробничих ланцюгів і логістики. Тим не менш, сектор зміг адаптуватися та продовжував розвиватися. Одним із викликів стала пандемія COVID-19, яка внесла корективи в оперативну діяльність та стратегії розвитку компаній. Це також призвело до стрімкого розвитку онлайн-торгівлі та сервісів доставки їжі, що відкрило нові можливості для галузі. В цей період продовжується тенденція до автоматизації та цифровізації процесів на підприємствах, що дозволяє підвищувати ефективність виробництва і мінімізувати вплив людського чинника на якість продукції. Все це характеризують важливі зміни та адаптації в українській харчовій промисловості [3, 6-8, 10].

Майбутнє харчової промисловості обіцяє бути ще більш інтенсивним. З розвитком технологій вертикального фермерства, культивування м'яса в лабораторіях, і розумного пакування, ми стоїмо на порозі нової ери, де виробництво їжі буде більш сталим, ефективнішим і менш залежним від природних ресурсів. Це не лише вирішить проблему голоду, але й значно зменшить екологічний вплив харчової промисловості. Одним з ключових аспектів майбутнього харчової промисловості є посилення уваги до сталості. Використання відновлюваних джерел енергії, мінімізація відходів і рециклінг у виробництві харчових продуктів стають все більш актуальними.

Інноваційні підходи, такі як переробка харчових відходів на енергію або нові продукти, відіграватимуть ключову роль у зменшенні екологічного впливу. Зміна клімату, зростаюча усвідомленість про здорове харчування, і занепокоєння щодо добробуту тварин змушують харчову промисловість адаптуватися до нових споживацьких трендів. Рослинні альтернативи м'ясу, продукти з покращеним складом і функціональними добавками набирають популярності. Виробники продуктів харчування мають враховувати ці зміни у своїх інноваційних стратегіях [3].

Для подальшого ефективного розвитку ринку харчової промисловості України [11,12] необхідно впроваджувати нові механізми та інструменти, а саме:

- удосконалення законодавчої бази щодо розвитку органічного сектора харчової промисло-

сти, що сприятиме підвищенню його конкурентоспроможності,

- сприяння модернізації та реконструкції, розширенню діючих і будівництву нових виробничих потужностей відповідно до вимог і нормативів ЄС щодо виробництва безпечної та якісної продукції шляхом створення сприятливих умов для інвестиційної діяльності українських виробників;

- підвищення ресурсо- та енергоефективності в харчовому виробництві, що передбачає стимулювання виробників до здійснення енергоефективних заходів, зокрема, використання альтернативних видів палива; заміну обладнання на більш енергоефективне; впровадження системи комплексної переробки відходів та забезпечення глибокої переробки сировини;

- зміцнення і розвиток внутрішнього ринку шляхом збільшення реальних доходів громадян, запровадження ефективної системи продовольчого субсидування, державна підтримка благодійних і громадських організацій щодо реалізації проектів з популяризації споживання населенням харчових продуктів вітчизняного виробництва з урахуванням кращих зарубіжних практик;

- стимулювання інноваційного розвитку шляхом створення дієвої інноваційної інфраструктури, що сприятиме поширенню технологічних та продуктових інновацій з метою отримання харчової продукції з підвищеним вмістом корисних речовин та низька інших.

Отже, виробники продовольства повинні вдосконалювати методи виробництва та підвищити ефективність своєї діяльності. Крім того, важливою є екологізація виробництва: збереження довкілля та запобігання екологічним збитків від ведення виробничої діяльності.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Ретроспектива розвитку харчової промисловості демонструє нам не лише технологічний прогрес, але й зміну у світогляді людства стосовно харчування і взаємодії з навколишнім середовищем. Історія харчової промисловості - це історія інновацій, адаптації та пошуку рішень для викликів, що стоять перед людством. Наше майбутнє залежить від здатності використовувати уроки минулого для створення сталого та інноваційного майбутнього. Вивчаючи історію, ми можемо ідентифікувати тенденції, які допоможуть нам передбачити майбутні зміни та адаптуватися до них ефективніше. Подолавши численні виклики минулого і сучасності, ми маємо всі можливості для створення інноваційного та сталого майбутнього в харчовій промисловості. Наше завдання - не лише споживати продукти, а й розуміти їх походження, вплив на навколишнє середовище

Література

1. Харчова промисловість України. *Вікіпедія*: веб-сайт. URL: <http://surf.li/dsldw>. (дата звернення 21.10.2023)
2. Сичевський М.П. Харчова промисловість як основа продовольчої безпеки та розвитку держави. К: Аграр. наук., 2019. 388 с. URL: https://drive.google.com/file/d/1jB_Rnm4nw7--KhgDsEL2owfmxsSB9q9y/view (дата звернення 21.10.2023)

3. Стратегія розвитку експорту продукції сільського господарства, харчової та переробної промисловості України на період до 2026 року: розпорядження Кабінету Міністрів України від 10 липня 2019 р. № 588-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/588-2019-%D1%80> (дата звернення 21.10.2023)
4. Розвиток промисловості для забезпечення зростання та оновлення української економіки: науково-аналітична доповідь / за ред. д-ра екон. наук Дейнеко Л.В. / НАН України, ДУ «Ін-т екон. та прогнозув. НАН України». К., 2018. 158 с.
5. The Readiness for the Future of Production Report 2018 / World Economic Forum. 91-93 route de la Capite CH-1223 Cologny, Geneva, Switzerland. URL: http://www3.weforum.org/docs/FOP_Readiness_Report_2018.pdf (дата звернення 21.10.2023)
6. Мудрак Р. П. Стан та перспективи розвитку підприємств харчової промисловості України // Український журнал прикладної економіки. 2020. Том 5. № 3. С. 125–134. URL: <http://ujae.org.ua/stan-ta-perspektyvy-rozvytku-pidpryyemstv-harchovoyi-promyslovosti-ukrayiny/> doi: 10.36887/2415-8453-2020-3-13 (дата звернення 23.10.2023)
7. Крилов Д., Філатова О. Проблеми та перспективи розвитку харчової промисловості та її інвестиційна привабливість в Україні // Проблеми і перспективи економіки та управління. 2022. №4(28). С. 102–111. URL: <http://ppeu.stu.cn.ua/article/view/262614> doi: 10.25140/2411-5215-2021-4(28)-102-111 (дата звернення 23.10.2023)
8. Коваленко О. В., Куць О. І., Бокій О. В. Концептуальні засади формування економічної політики та механізмів розвитку харчової промисловості. Інститут продовольчих ресурсів НААН. Київ, 2020. 51 с. https://drive.google.com/file/d/12HsLd1gRBmCV7Rn1nYT9U1js_yoXWTZw/view (дата звернення 23.10.2023)
9. АПК Інформ: вебсайт. URL: <https://www.apk-inform.com/> (дата звернення 23.10.2023).
10. Терещенко Ю.В. COVID-19: Вплив на харчову промисловість та агробізнес. *KPMG*: веб-сайт. URL: <https://home.kpmg/ua/uk/home/media/press-releases/2020/04/vplyv-na-kharchovu-promyslovist.html> (дата звернення 25.10.2023)
11. Офіційний сайт Міністерства аграрної політики та продовольства України: [Веб-сайт]. URL: <http://minagro.gov.ua/> (дата звернення 25.10.2023).
12. Офіційний сайт Держпродспоживслужби України: [Веб-сайт]. URL: <https://dpss.gov.ua/> (дата звернення 25.10.2023).

Стаття надійшла 6.11.2023

Стаття прийнята до друку 20.11.2023

Доступно в мережі Internet 21.12.2023

Palvashova H.

Ph.D., Associate Professor

Department of Management and Logistics

E-mail: palvashova_ai@ukr.net

ORCID ID: 0000-0002-0852-3397

Sedikova I.

Doctor of Economics, Professor

Head of Department of Management and Logistics

Odesa National University of Technology

Kanatna str., 112 Odesa, Ukraine, 65039

E-mail: irina-sedikova@ukr.net

ORCID ID: 0000-0001-5684-6927

RETROSPECTIVE OF THE FOOD INDUSTRY DEVELOPMENT: FROM THE PAST TO THE FUTURE

The article offers a comprehensive analysis of the historical development and future prospects for the food industry with a focus on management aspects. The study is based on the study of the stages of the evolution of this industry, including the periods of technological and socio-cultural changes that influenced its development. Historical analysis reveals the key decisive moments in the formation of the food industry, and also reveals the methods and approaches used for management decisions that have determined the industry's strategies over the years.

The authors' research also draws attention to the impact of modern technologies and innovations on the food industry, as well as to changes in consumer preferences and environmental issues. Important aspects of production planning and management, which affect the competitiveness of enterprises in the industry, have been considered. In particular, the article highlights the need to adapt to changes in market conditions and consumer requirements, which becomes an important factor in the strategic planning of enterprises.

The authors have also conducted the research on the perspective of the future development of the food industry, focusing on opportunities for innovation, sustainable development and global trends. In particular, the article discusses possible directions for the development of management strategies that can help enterprises adapt to future challenges and ensure their competitiveness.

Therefore, this article reflects not only the historical aspects of the development of the food industry, but also provides the view of its future from the perspective of management, which makes it useful both for practitioners in the industry and for scholars interested in strategic management and innovation.

Key words: evolution, management decisions, innovations, sustainable development, production management, competitiveness of enterprises, consumer preferences, strategic planning.

References

1. *Kharchova promyslovist Ukrainy*. Vikipediia. <http://surl.li/dslldw> (Retrieved October 21, 2023)
2. Sychevskiy, M. P. (2019). *Kharchova promyslovist yak osnova prodovolchoi bezpeky ta rozvytku derzhavyyu*. *Ahrarna nauka* https://drive.google.com/file/d/1jB_Rnm4nw7--KhgDsEL2owfmxsSB9q9y/view (Retrieved October 21, 2023)
3. *Stratehiia rozvytku eksportu produktii silskoho hospodarstva, kharchovoi ta pererobnoi promyslovosti Ukrainy na period do 2026 roku: rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 10 lypnia 2019 r. № 588-r*. <https://zakon.rada.gov.ua/go/588-2019-%D1%80> (Retrieved October 21, 2023)
4. Deineko, L. V. (Ed.). (2018). *Rozvytok promyslovosti dlia zabezpechennia zrostannia ta onovlennia ukrainskoi ekonomiky*. Kyiv: Instytut ekonomiky ta prohnozuvannia NAN Ukrainy.
5. World Economic Forum. (2018). *Readiness for the future of production report 2018*. http://www3.weforum.org/docs/FOP_Readiness_Report_2018.pdf (Retrieved October 21, 2023)
6. Mudrak, R. P. (2020). Stan ta perspektyvy rozvytku pidpriemstv kharchovoi promyslovosti Ukrainy. *Ukrainskyi zhurnal prykladnoi ekonomiky*, 5(3), 125–134. <http://ujae.org.ua/stan-ta-perspektyvy-rozvytku-pidpriemstv-harchovoyi-promyslovosti-ukrayiny/> doi: 10.36887/2415-8453-2020-3-13 (Retrieved October 23, 2023)
7. Krylov, D., & Filatova, O. (2022). Problemy ta perspektyvy rozvytku kharchovoi promyslovosti ta yii investytsiina pryvablyvist v Ukraini. *Problemy i perspektyvy ekonomiky ta upravlinnia*, 4(28), 102–111. <http://ppeu.stu.cn.ua/article/view/262614> doi: 10.25140/2411-5215-2021-4(28)-102-111 (Retrieved October 23, 2023)
8. Kovalenko, O. V., Kuts, O. I., & Bokii, O. V. (2020). *Kontseptualni zasady formuvannia ekonomichnoi polityky ta mekhanizmiv rozvytku kharchovoi promyslovosti*. Instytut prodovolchyykh resursiv NAAN. https://drive.google.com/file/d/12HsLd1gRBmCV7Rn1nYT9U1js_yoXWTZw/view (Retrieved October 23, 2023)
9. APK Inform. <https://www.apk-inform.com/> (Retrieved October 23, 2023).
10. Tereshchenko, Yu. V. (2020). COVID-19: Vplyv na kharchovu promyslovist ta ahrobiznes.. *KPMG*. <https://home.kpmg.ua/uk/home/media/press-releases/2020/04/vplyv-na-kharchovu-promyslovist.html> (Retrieved October 25, 2023)
11. Ofitsiyni sait Ministerstva aharnoї polityky ta prodovolstva Ukrainy. <http://minagro.gov.ua/> (Retrieved October 25, 2023).
12. Ofitsiyni sait Derzhprodsposhyvsluzhby Ukrainy. <https://dpss.gov.ua/> (Retrieved October 25, 2023).

Received 6 November 2023

Approved 20 November 2023

Available in Internet 21.12.2023

Цитування згідно ДСТУ 8302:20

Палвашова Г.І., Седікова І.О. Ретроспектива розвитку харчової промисловості: від минулого до майбутнього // *Економіка харчової промисловості*. 2023. Т.15, вип. 4. С. 23-30.

Cite as APA style citation

Palvashova, H., & Sedikova, I. (2023). Retrospective of the food industry development: from the past to the future. *Food Industry Economics*, 15(4), 23-30.